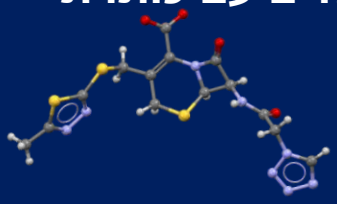
הטמעת מדיניות טיפול אמפירי באנטיביוטיקה במטופלים עם כותרת רגישות לפניצילין: ממיתוס למציאות קלינית בטוחה

ד"ר נעה מור, מנהלת היחידה לרוקחות קלינית noamor@ashmc.co.il
ד"ר נעמה אפשטיין ריגבי, מנהלת היחידה לאלרגיה ואימונולוגיה
ד"ר עמוס קאהן, רכז תכנית שימוש מושכל באנטיביוטיקה
פרופ' טל ברוש, מנהל היחידה למחלות זיהומיות ומניעת זיהומים, בית החולים אסותא אשדוד

רקע ומטרות

כותרת של רגישות לפניצילין היא השכיחה ביותר מבין רגישויות לתרופות, אך ברוב המקרים אינה משקפת אלרגיה אמיתית. שימוש באנטיביוטיקה clindamycin כחלופה במטופלים אלו כרוך בעלייה בעמידות חיידקים, בזיהומי Clostridioides difficile ובהארכת משך אשפוז. בנוסף לכך, על פי אנטיביוגרם המוסדי clindamycin נמצאה פחות מתאימה כטיפול אמפירי לאור שיעורי עמידות של עד 40% ב-Staphylococcus aureus. במקביל, נתונים עדכניים מצביעים על רגישות צולבת נמוכה ביותר בין פניצילינים ל-cefazolin לאור מבנה מולקולרי שונה. מטרת ההתערבות הייתה לשפר את איכות ובטיחות הטיפול האנטיביוטי באמצעות עדכון מדיניות טיפול במטופלים עם כותרת רגישות לפניצילין, תוך קידום שימוש מושכל ב-cefazolin כחלופה בטוחה.

שיטות

בוצעה התערבות רב-מקצועית שכללה רופאים מומחים מתחומי אלרגיה, מחלות זיהומיות, הרדמה, מיילדות וכן רוקחות קלינית ואֶחָיוֹת. עודכנו פרוטוקולים לשימוש אמפירי ומניעתי באנטיביוטיקה, לרבות בחדרי לידה, במערך הניתוחי ובטיפול בטראומה. הוטמע נוהל מובנה להערכת סיכון לרגישות לפניצילין ועדכון פרוטוקול תגר (drug challenge) במקרים מתאימים. בוצעה הטמעה בנהלים ובפרוטוקולים ממוחשבים של cefazolin כקו טיפול מועדף במטופלים עם כותרת רגישות לפניצילין וללא רגישות ל-cefazolin נערכו הדרכות צוות ומעקב אחר דפוסי שימוש באנטיביוטיקה בהתאם לאנטיביוגרם מוסדי.

תוצאות

לאחר יישום ההתערבות נצפתה ירידה של 52% בשימוש ב-clindamycin כטיפול אמפירי ברבעון II-I בשנים 2026 מול 2025. בהתאמה, עלה השימוש ב-cefazolin ללא עלייה באירועי רגישות משמעותיים. נרשמה התאמה טובה יותר להמלצות קליניות עדכניות ושיפור באחידות הטיפול בין מחלקות שונות.

מסקנות והמלצות

עדכון מדיניות אנטיביוטית במטופלים עם כותרת רגישות לפניצילין, המבוסס על הבנה עדכנית של מנגנוני רגישות ורגישות צולבת, מאפשר שיפור באיכות ובטיחות הטיפול. שילוב cefazolin כחלופה בטוחה מהווה כלי מרכזי בצמצום שימוש באנטיביוטיקה פחות יעילה. מומלץ להרחיב יישום גישות de-labeling, לחזק שיתופי פעולה רב-מקצועיים ולהטמיע פרוטוקולים אחידים ברמה מוסדית וארצית.